

A világ jövője – az én jövőm

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

12. évfolyam

Programcsomag: Felkészülés a felnőtt szerepekre

A modul szerzői:
Sallai Éva és Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Tudatosítani a tanulóknak, hogy a világ jövőjének alakulása tőlünk független tényezőkön múlik, megértetni velük, hogy éppen ezért életük során számos váratlan helyzetre kell felkészülniük. Megértetni velük, hogy saját személyes jövőjük, életpályájuk formálódása nagyrészt rajtuk, az ő személyes döntéseiken múlik, ezért elengedhetetlen, hogy kialakuljanak bennük az önálló és felelős döntéshez szükséges kompetenciák.
A modul témái, tartalma	Témák: Társadalom: állam, gazdaság; világkép: tudomány, értékek, holisztikus szemlélet, jövő, utópia; erkölcs és jog: szabályok, normák, törvények, döntés; globalizáció: internet, világ gazdaság, ökológia, világproblémák, nemzetközi szervezetek Tartalom: A diákok megismerkednek a világ jövőjét leíró globális forgatókönyvekkel, lehetőséget kapnak arra, hogy átgondolják a sejtethető jövőalternatívák értékvilágát, szembesítsék ezeket saját terveikkel, ambícióikkal. Alkalmuk nyílik továbbá arra is, hogy belehelyezkedjenek az elképzelt jövőbeni világba, és megvizsgálják az ezekben vállalható szerepeiket, és gyakorolják a döntéseket a különböző forgatókönyvekben kirajzolódó világ kontextusában, feltárják és felülvizsgálják saját értékválasztásukat.
Megelőző tapasztalat	Aktuális társadalmi események, világpolitikai történések, problémák, konfliktusok a szűkebb és tágabb környezetben
Ajánlott továbbhaladási irány	A saját jövő tervezése
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: önállóság, autonómia Önszabályozás: felelősségvállalás A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés – információgyűjtés, információk rendszerezése, információfeldolgozás; problémakezelés: problémaazonosítás, reális célkitűzés, problémamegoldás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: kommunikációs készségek: véleményalkotás, vitakészség együttműködés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember a társadalomban (kritikai gondolkodás), Művészetek (dráma), Életvitel és gyakorlati ismeretek (pályaorientáció) Tantárgyakhoz: társadalomismeret, osztályfőnöki óra Modulokhoz: Globális forgatókönyvek (16–17 évesek)

Támogatórendszer	Dr. Nováky Erzsébet: Hazánk társadalmi-gazdasági jövőalternatívái. In: <i>Jövőkutatási tanulmányok</i> (1998–2005) Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) Hankiss Elemér: <i>Nem minden út vezet Rómába</i> http://www.gallup.hu/Oktatas/opinion/hankiss990531.htm Kereszty Zsuzsa (szerk.): <i>Tanári kézikönyv a szociális kompetencia fejlesztéséhez</i> . Sulinova. Budapest, 2006
-------------------------	--

Bevezető gondolatok

A rendelkezésre álló 135 percben olyan globális forgatókönyvekkel foglalkozunk, amelyet egy – Jacques Delors a Európai Bizottság volt elnöke által létrehozott – munkabizottság állított össze a közelmúltban¹. A feldolgozáshoz Hankiss Elemér írását használjuk fel. Mint a szerző is jelzi, az általa ismertetett „szelíd európai forgatókönyvek” csak lehetőségek, víziók.

Nyilván minden kolléga számára más és más üzenetet hordoznak az olvasottak, és számítani kell arra, hogy a különböző fiatalokat is különböző módon érinti majd meg a téma. Feltételezhető, hogy ahány diákcsoport, ahány diák, annyi fajta gondolat jelenik majd meg a megvalósítás során. A modul feldolgozásához több változatot ajánlunk. Az elmélyülésre, filozofálásra kész és képes tanulóknak szövegközpontú feldolgozásra, a drámajátékban jártas osztályokban szerepjátékra, a legszívesebben álló- és mozgóképekben gondolkodóknak filmnézésre és rajzos ábrázolásra adunk lehetőséget.

Ugyanevvel a témával más megközelítésben foglalkozik a Polgár a demokráciában című programcsomag egy-két órára tervezett modulja is (Globális forgatókönyvek). Amennyiben a tanár mindkét modult meg szeretné valósítani, a Globális forgatókönyvek címűből célszerű kiindulni, és arra építeni az itt szereplő modul anyagát.

Módszertani ajánlás

A foglalkozás megtartható egyhuzamban is, de elképzelhető a 2+1 (A változat), az 1+2 (B változat), de az 1+1+1 (C változat) perces bontás is. Ha az órák nem egymás után következnek, érdemes a közben eltelt időt a témához kapcsolódó internetes gyűjtőmunkára felhasználni. Ezt azonban csak abban az esetben javasoljuk, ha a diákok ezt önként és szívesen vállalják.

A téma feldolgozásához három változatot ajánlunk.

Az A változat olyan tanulók számára működőképes, akik számára a fogalmazás, valamint a szövegértés, és –értelmezés nem okoz gondot, szívesen mélyülnek el elméleti kérdésekben, vesznek részt gondolatkísérletekben. A foglalkozás egy saját jövőről szóló fogalmazással indul. A

¹ A forgatókönyvek részletes leírása könyv formájában a tervek szerint még 2006-ban megjelenik. Az itt felhasznált Hankiss írás a még formálódó kézirat alapján készült.

forogatókönyvek rövid szövegek segítségével történő megismerése után az előzetes elképzelésekkel történő szembesítés segíti a megismert világ kontextusába való behelyezkedést.

A B változatot az érdeklődő, vállalkozó kedvű, önálló munkára kész, kreatív osztályok számára dolgoztuk ki. Ebben az esetben már a foglalkozást megelőzően kapnak feladatot a tanulók. Meghatározott instrukciók alapján kell kiscsoportokban felkészülniük öt globális forogatókönyv bemutatására. A bemutatás anyagát, formáját, valamint a felkészülés módját maguk határozzák meg. A bemutatót követően a csoportok a saját globális forogatókönyvükhöz alkotnak meg konkrét személyeket (egy képzeletbeli család tagjait), akik szerepjáték formájában jelenítenek meg egy megadott helyzetet. Mivel mind az öt scenárió képviselői ugyanazt a szituációt dolgozzák fel, lehetőségük nyílik a különböző jövőváltozatok közötti különbségek megfigyelésére. Ez a gyakorlat csak akkor lehet eredményes, ha – miközben teret adunk a fantázia szabad szárnyalásának –, pontosan meghatározzuk a feladatot, és figyelünk a játékszabályok és időkorlátok betartására. Ebben az esetben nagyon fontos, hogy a különböző szerepeket játszó gyerekek elmondják személyes érzéseiket, gondolataikat. Értékelni semmiképpen sem a színészi teljesítményt kell, sokkal inkább a tartalom, a jelenetek során felvetődő spontán gondolatok fontosak. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ne adjunk pozitív visszajelzéseket a szerepjátékban nyújtott teljesítményre (is). Mindenképpen tartózkodjunk azonban a negatív, ironikus, gúnyos megjegyzésektől, és ne engedjük meg ezt a diákoknak sem.

A C változat olyan osztály számára készült, amelyek határozottabb és közvetlenebb tanári irányítást igényel. A filmmel történő ráhangolás általában megmozgatja a fiatalokat. A leírásban a *Csillagok háborúját* javasoljuk, hiszen az mind VHS-en, mind DVD-n könnyen hozzáférhető, és már a főcím alkalmas a ráhangolásra. Természetesen más filmek is felhasználhatók, a gyerekeket is meg lehet kérni, hogy hozzanak ilyeneket. A filmvetítés azonban ne vegyen igénybe 10-15 percnél hosszabb időt. A fennmaradó 30-35 percre szükség van a forogatókönyvek bemutatásához. Célszerű ehhez képeket gyűjteni az internetről. Néhány kivételre alkalmas képet példaként mellékelünk. Nagyon jól hat a különböző forogatókönyvek hangulatát idéző zene. Itt a jövő egy napjának elképzelése adja a magvát a globális forogatókönyvek alaposabb megismerésének, illetve a saját jövő elképzelésének. Ehhez a változathoz egy értékpreferencia-vizsgálat kapcsolódik. A kérdőív kitöltését és elsődleges elemzését egyéni munka formájában végzik el a gyerekek, és párosával elemzik az eredményeket.

A javasolt módszerek részletes leírását lásd a Tanári kézikönyvben.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Az értékelés mindhárom esetben a konkrét korábbi tevékenységhez kapcsolódik.

Az A változatban az értékelő szakaszban kerül sor a ráhangolásnál elkészített fogalmazás összevetésére a forogatókönyvekből megismert világgal, és ilyen módon nyílik mód az önvizsgálatra, annak az átgondolásra, hogy mikor milyen esély nyílik a saját elképzelések valóra váltására, melyik esetben mit kell tenni annak érdekében, hogy megtaláljuk a helyünket a csak sejtethető jövőben.

A B változatban a szerepjátékokhoz kötődik az értékelés és összegzés.

A C változatban a szóháló készítése az értékvizsgálat elemzéséhez kapcsolódik, annak tanulságait hasznosítja.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

- P1 – Hankiss Elemér: *Nem minden út vezet Rómába*. Háttérolvasmány
- P2 – Ötletek és javaslatok a bemutatók megtartásához.
- P3 – Kivetíthető képek az 5 forgatókönyvbe csoportosítva külön könyvtárban

Diákmellékletek

- D1/a – Instrukciók az egyes forgatókönyvek feldolgozásához. (B változat) – minden csoportnak egy példány szükséges
- D1/b – Az öt forgatókönyv jellemzése. (B változat) – a saját forgatókönyvből minden csoporttagnak egy példány kell
- D2 – A forgatókönyvek jellemzői (A változat) – a saját forgatókönyvből minden csoporttagnak egy példány kell
- D3 – Szövegek az egyes forgatókönyvekhez. Forgatókönyvenként hat szemelvény (A változat) – a csoportok a saját forgatókönyvük szövegeit kapják meg; egy példányt osztanak szét. Az egyes szövegek külön lapokon szerepeljenek, mert egyes tanulók, esetleg párok foglalkoznak velük.
- D4 – Feladatlap a szövegek feldolgozásához (A változat) – valamennyi tanuló számára szükséges
- D5 – Instrukciók a szerepjátékokhoz. (B változat) – csoportonként egy példány szükséges
- D6 – Értékek listája (C változat) – valamennyi tanulónak szükséges
- D7 – Értékek a jövő forgatókönyveiben (C változat) – valamennyi tanulónak szükséges